

...One million Hows, two million Wheres,
And seven million Whys!
Rudyard Kipling

Автор тлумачить «строчки из стихотворения известного английского поэта Р. Киплинга, где в аллегорической форме говорится, что в мире есть «... один миллион [вопросов] – „как“, два миллиона [вопросов] – „где“, и семь миллионов [вопросов] – „почему“».

Книги Саратова цікаві перш за все тим, що збуджують у нас оті 7 мільйонів „чому?“. Автор – не такий собі самовпевнений і самовдоволений «Знайко», котрий на всі питання миттєво дає однозначну відповідь. Він – людина, котра, навіть стверджуючи щось, все одно подумки у дужках ставить благородний знак питання.

Саме тому у книзі про назву рідного міста І. Саратов сумлінно переказує всі відомі йому найфантастичніші версії. А виклад власної, докладно аргументованої гіпотези завершує характерно: «... это еще не решение волнующего всех нас вопроса, а только его постановка». Так, не на першій, а на останній сторінці – постановка питання. 255 сторінок – ПОСТАНОВКА ПИТАННЯ!

Будьмо вдячні людині, котра допомагає нам ставити правильні запитання матінці-історії і рухатися вперед у пізнанні далекого минулого Слобожанщини. До якої після читання таких книг не можна не прикипіти душею.

Джерела та література

1. *Саратов И.* Харьков, откуда имя твое? – Харьков, 2009. – С. 138.
2. Там само. - С. 197.

Николай Красиков

**Непатриархальный патриарх
(К 80-летию И. Ю. Саратова)**

Освещается жизненный и творческий путь председателя Харьковского отделения Национального союза краеведов Украины, исследователя истории и культуры Слобожанщины.

Ключевые слова: И. Ю. Саратов, краеведение, исследования, Слободская Украина.

Mykhaylo Krasikov

**Non-Patriarchal Patriarch
(Commemorating for 80th anniversary of I. Saratov)**

The author reveals the life and creative development of the chairman of the Kharkiv branch of the National Union of Ukrainian ethnographers, history researcher and culture of Slobozhanshchyna.

Key words: I. Y. Saratov, regional studies, researches, Slobidska Ukraine

Володимир Нікольський (м. Донецьк)

ЛІТОПИСЕЦЬ ДОНЕЦЬКОГО КРАЮ (До 80-річного ювілею А. М. Сабіни)

Краєзнавство – наука, що базується на ентузіазмі своїх прихильників. Одним із таких є Андрій Мусійович Сабіна, 80-річчя з дня народження якого ми відзначаємо.

Народився ювіляр у трудовій сім'ї в селі Горбачево-Михайлівка на Донеччині 1 листопада 1930 року. Колгоспний бондар Мусій Парфентійович, батько Андрійка, виховував сина з повагою до сільської праці. Хлопець із раннього дитинства пас гусей і корів, вивозив сіно від комбайна, а після 9-го класу працював обліковцем рільницької бригади.

1949 року, після закінчення Моспінської середньої школи, Андрій стає студентом історичного факультету Сталінського педагогічного інституту. Після отримання диплому історика з відзнакою його направляють на курси підвищення кваліфікації викладачів історії при Київському державному університеті ім. Тараса Шевченка. У 1954–1958 рр. він працює викладачем історії у Жда-

новському (Маріупольському) металургійному інституті. З 1958 року життя сьогорішнього ювіляра пов'язане з Донецьком: працює лектором, керівником курсів підвищення кваліфікації. Паралельно Андрій Мусійович викладав історію у будівельному технікумі.

Як розповідає ювіляр, любов до історії рідного краю в нього виховували викладачі педінституту, відомі історики Донеччини Д. С. Цвейбель, І. І. Колодяжний, П. Я. Мірошніченко.

Уперше таланти організатора А. М. Сабіни вповні проявилися, коли йому 1967 року запропонували посаду відповідального секретаря редколегії Донецького тому серії книг «Історія міст і сіл Української РСР». Том побачив світ 1970-го. А. М. Сабіна не тільки організовує й корегує роботу авторського колективу – він активно пише нариси про населені пункти Донеччини. Зокрема, досліджує і пише історію селищ Благодатне (Амвросіївський район), Володарське (Володарський район), Павлівка (Мар'їнський район), міст Харцизьк та Іловайськ. Співавторами цих нарисів були, зокрема, відомі історики Донбасу, майбутні доктори наук, професори З. Г. Лихолобова, Р. Д. Лях, О. Й. Прийменко.

Ось що пригадує сам ювіляр: «Донецький том готували близько семи тисяч авторів. Серед них були і фахові історики-дослідники, і шкільні вчителі, й аматори-краєзнавці. Практично всі вони несли й везли свої матеріали до нас, в обласну редколегію. Я знав їх особисто. Як це споконвіку ведеться серед істориків, кожен відстоював власну концепцію історії села чи селища, міста. Кожен намагався підкреслити ті факти, які знайшов у фондах архівних сховищ. А треба було зробити не «безрозмірний» фоліант, а цілісну, обмежену за обсягом книгу. Написану єдиним стилем, наповнену перевіреним фактажем, і, що дуже важливо, – читабельну».

Після виходу донецького тому «Історії міст і сіл Української РСР» українською мовою розпочинається підготовка його перекладу російською, який виходить друком 1976 року. Отже, дев'ять років життя А. М. Сабіна присвятив єдиному широкомасштабному краєзнавчому виданню в колишньому СРСР. І сьогодні це унікальне видання під загальним керівництвом академіка П. Т. Тронька є неперевершеним зразком рідкісних краєзнавчих розвідок державного масштабу.

Наступною великою працею, в якій безпосередньо відзначився А. М. Сабіна, став двотомник «Історія робітників Донбасу». Враховуючи досвід попередньої роботи, йому пропонують посаду відповідального секретаря першого тому цього видання. 1981 р. Інститут історії Академії наук України видає цю книгу. Окрім організаційної роботи, А. М. Сабіні було доручено зібрання, систематизацію та відбір ілюстративного матеріалу до «Історії...».

Із 1 січня 1993 року А. М. Сабіну призначено відповідальним секретарем обласної редколегії донецького тому серії книг «Реабілітовані історією» та керівником робочої групи. Саме Андрієві Мусійовичу довелося комплектувати склад редколегії, до якої було включено чотирьох докторів наук, професорів Донецького національного університету, відомих краєзнавців, громадських діячів.

На першому етапі діяльності редколегією та її робочою групою було організовано створення картотеки реабілітованих жертв політичних репресій, яка сьогодні налічує понад 48 тисяч персональних карток. Паралельно проводилися наукові дослідження, що базуються на матеріалах Галузевого державного архіву Служби безпеки України та архіву тимчасового зберігання документів УСБУ в Донецькій області. Результати цієї роботи були узагальнені у вигляді статей, які склали шеститомне видання «Правда через роки...». Одним із найактивніших авторів цієї серії є наш ювіляр. У липні 2004 року виходить друком перша книга донецького тому «Реабі-

літовані історією». Сьогодні у цій серії вже сім книг загальним обсягом близько 470 видавничих аркушів. Готуються до друку останні дві книги. Завдяки цьому виданню тисячі людей дізналися про трагічну долю своїх дідів, батьків, матерів.

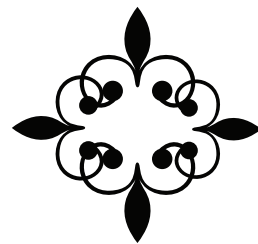
А. М. Сабіна постійно друкує результати своїх краєзнавчих досліджень у місцевій пресі. Широко відомими є його статті «Літопис рідного краю», «История земли Донецкой», «Владимир Дегтярев – шахтерский руководитель» та інші.

Одним із найважливіших факторів, що сприяли плідній роботі ювіляра, є міцна сім'я. Дружина Валентина Костянтинівна всі роки спільного життя створювала максимально придатні умови для плідної роботи чоловіка. Прошли роки, виросли двоє синів ювіляра, подорослішали й онуки, підростає правнучка Ганнуся.

Непогамовна праця А. М. Сабіни отримала гідне визнання. Йому присвоєно звання «Заслужений працівник культури України», нагороджено орденом «Знак Пошани», почесними грамотами Кабінету Міністрів України, Донецької обласної державної адміністрації, Національної спілки краєзнавців України, Національної спілки журналістів України.

Сьогодні під орудою А. М. Сабіни колектив робочої групи продовжує роботу над восьмою та дев'ятою книгами донецького тому «Реабілітовані історією».

Від щирого серця бажаємо ювіляру міцного здоров'я, довгих років життя і творчої наснаги!

Василь Миленко (м. Пирятин)

ПРО ТИХ, ХТО ПОРУЧ Гранки життя Григорія Бажана

80 років тому – 17 листопада 1930-го року в селі Піщане (тепер Нагірне) Решетилівського району на Полтавщині осіннє сонце повесняному радо усміхнулося до ще одного пришельця в цей світ. У селянській родині Ганни Трохимівни та Остапа Григоровича Бажанів народився хлопчик, котрого нарекли Григорієм. Через два роки над Україною завис жакливий смерч голодомору. Слава Богу, Грицик із батьками вижили. Одинадцятиліття своє Гриник зустрів за гітлерівської окупації. Дитиною вже став хліборобом: у колгоспі «III Вирішальний» орав, сів, пас худобу. Г. Бажан – із травмованого незліченними кривдами та несправедливостями покоління, змалку привчений до тяжкої, хоч і совісної праці.

Ходив Гринь у школу за сім кілометрів до сусіднього села Миколаївки. (Батьки або хтось із-посеред учителів супроводжували дітей, бо на полях ще траплялися гранати, міни, снаряди, патрони.) Семирічку закінчив із похвальною грамотою, вступив до Полтавського сільськогосподарського технікуму у голодний 1947-й. Закінчив технікум зі спеціальністю

агролісомеліоратора – подобалася ця професія юнакові. А ще любив літературу, полонило його українське слово.

За направленням працював у Велико-сорочинській МТС. Її директор Іван Вишар наставляв беручкого до роботи і тямущого молодого спеціаліста. Як прийшов для Григорія час служити в армії – опинився в Гатчині та Лузі Ленінградського військового округу. Досконало вивчив тоді матеріальну частину 122-мм гармати та 203-мм гаубиці.

1953 року молодшим лейтенантом запасу прибув додому і влаштувався працювати у Полтавську районну МТС. Як активіста районної комсомольської організації Григорія Остаповича обирають другим секретарем райкому комсомолу. Район розбудовувався, молодь із піднесенням працювала на полях і фермах. Про її трудові і приватні долі писав секретар замітки до обласної «Зорі Полтавщини» та в республіканські газети. Його дописи зацікавили керівників області, і Григорія Бажана направляють літпрацівником до Пирятинської районної газети «Вільна праця». Тоді редакторами районки були Марія Белих, згодом Григорій Демиденко та Григорій Куліш.

Для здобуття професійної освіти Бажана направляють вчитися на факультет журналістики до Вищої партійної школи при ЦК Компартії України. ВПШ давала вищу освіту і ґрунтовні знання майбутнім працівникам преси, радіомовлення і телебачення.

Повернувшись до Пирятин, Григорій Остапович працював заступником редактора районки, а з 1966-го – її редактором. Найголовнішим учителем Г. Бажана було реальне життя, а найвимогливішим екзаменатором – читач. Редактор умів розвивати і акумулювати цікаві ідеї співробітників і давати їм хід. Був справжнім авторитетом у колективі. Газета друкувала цікаві сторінки для жінок і про жінок «Калинонька», поетичні шпальти «Надудайська веселка». Витримували географію поданих матеріалів, аби висвітлювалося життя всіх трудових колективів і найвіддаленіших сіл.

Григорій Остапович завжди відстоював інтереси своїх колег, газет і радіо. Радів творчим успіхам співробітників, кожному цікавому листу. «Вільна праця» була його дітищем, справою життя. Якось сказав, що газета навіть чимось на нього схожа.

Григорія Остаповича і нині поважають